

- Ф. Матушенський, А. Ніковський, В. Прокопович, Л. Старицька-Черняхівська, Є. Чикаленко, Ф. Штейнгель, Л. Яновська // Нова Рада. – 1917. – № 1. – С. 1.
4. Програма національного з'їзду УСДРП [Текст] // Робітнича газета. – 1917. – № 4. – С. 2-3.
 5. Програма Української Соціал-Демократичної Робітничої Партії, ухвалена на 2-му черговому з'їзді Партії в грудні 1905 р. [Текст] // Робітнича газета. – 1917. – № 15. – С. 2-3.
 6. *Верстюк В. Ф.* Склад і структура Української Центральної Ради [Текст] / В. Ф. Верстюк // Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 років. – 2009. – Вип. 4. – С. 5-30.
 7. *Висоцький О. Ю.* Українські соціал-демократи та есери: досвід перемог і поразок [Текст] / О. Ю. Висоцький. – К. : Основні цінності, 2004. – 272 с.
 8. Головний козир революції [Текст] // Голос труда. – 1917 р. – № 3. – С. 2-3.
 9. Из партии. Среди учителей. [Текст] // Рабочая Газета. – 1917. – № 8. – С. 3.

Ярошенко М. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)

СУЧАСНІ НАУКОВІ КОНЦЕПЦІЇ ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЇ В ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Нині резонансні (гучні) злочини та окремі аспекти девіантної поведінки знаходяться в центрі уваги засобів масової інформації, політиків і неурядових організацій. У сучасній науковій правовій літературі формується цілий пласт досліджень, які розглядають такі феномени, як “корупція” та “хабарництво”, “тіньова економіка” й “економічна злочинність”. Нез'ясованою залишається політична роль соціальних агентів корупції та кримінальної економіки. Так, Л. Гевелінг виключає можливість універсального тлумачення понять “клептократія, тіньова економіка, плутократія” вважає, що вони лише піддаються визначенню з точки зору аналізу системи владних відносин. Він визначає корупцію як деструктивну щодо діючих на даній території суспільних норм і панівної моралі систему соціальних зв'язків, які характеризуються використанням владних повноважень для одержання матеріальної або нематеріальної вигоди. Є різні типи, види та форми корупції, найважливішими з яких є економічна та політична [1, с. 10].

Багато дослідників, пропонуючи власні дефініції корупції взагалі, як правило, мають на увазі деякі субстанції, які об'єднують риси економічної та політичної корупції [4, с. 67]. Значно рідше в науковій літературі категорія корупції ділиться на “політичну” й “адміністративну”, або означає лише економічну або лише політичну корупцію в “чистому вигляді”. До середини ХХ ст. в суспільствознавстві було остаточно подолано вульгарно-семантичний підхід до дослідження корупції, який загрожував обмежити аналіз об'єкта розглядом різних сторін процесу давання–одержання хабарів не законотворчими посадовцями. Однак латинське “корупція” –

широкий спектр негативних явищ суспільного життя. Вивчення корупції та її соціальних агентів у другій половині ХХ ст. перемістилося у сферу дисциплінарно-галузевих підходів, застосування яких принесло позитивний, однак обмежений дослідницький ефект.

Політологічний аналіз корупції відзначався псевдопозитивістською основою: опис окремих випадків корупції (описовий підхід), який не сприяв системному аналізу. У рамках політологічного підходу переважає акцент на владно-управлінському аспекті функціонування та розвитку об'єкта. О. Обасанджо вважає, що “корупція – всюди поширений феномен зловживання суспільною владою з метою одержання власної вигоди”. М. Мушеше: корупція – це погане управління (що здійснюється свідомо або несвідомо) нинішніми й майбутніми ресурсами (людськими, матеріальними, фінансовими тощо) та відмова від персональної, соціальної та моральної відповідальності. Ф. Бейлі: корупція – загальний термін, що означає неправильне використання влади та охоплює хабарництво як реалізовану особисту вигоду – не обов'язково в грошовій формі. Т. Нес, А. Прайс і Ч. Вебер визначають корупційну дію як будь-яке незаконне використання суспільної влади або повноважень з метою одержання особистої вигоди [7, с. 108].

Дослідники, що підкреслюють посадовий фактор становлення корупції. М. Левін і Г. Сатаров: коріння – у наявності “місця” - становища, з якого можна дістати прибуток [3, с. 1]. Макміттан: держслужбовець корумпований тоді, коли він отримує гроші або щось, що може бути виражено в грошах, як оплату за дію яку він (вона) виконує в рамках своїх законних обов'язків, але виходячи з неправильних мотивів.

“Статусна” теорія – використання службового становища та професійного статусу для забезпечення особистої та соціально-політичної вигоди. Т. Джефферсон: найбільш схильні до корупції ті суспільні класи, які опинились позбавленими власності. Тому частина спеціалістів визначають соціально-майновий фактор розвитку корупції як головний. Л. Севаньяна: корупція – використання суспільного майна в особистих цілях (не лише матеріальне майно, може включати надання покровительства групам людей).

Напрямки правового підходу, який багато в чому визначає трактування аналізованого об'єкта в законодавчих актах різних держав. У сучасній науковій літературі існує так званий соціально-судовий підхід до проблем хабарництва, який об'єднує деякі елементи правового та соціологічного методів аналізу [6]. Морально-правовий підхід у вивченні корупції: Р. Одінга розглядає корупцію як поведінку, що порушує закони та соціальні стандарти суспільства і є каналом використання суспільної ролі або ресурсів з метою особистої вигоди. З рядом застережень до цієї ж групи можна включити дефініцію С. Глінкіної, яка розглядає корупцію як навмисне недотримання принципу незалежності сторін з метою отримання за рахунок такої

поведінки яких-небудь переваг для себе або інших осіб, з якими встановлені особисті стосунки” [2, с. 75].

Інше відгалуження правового підходу – етичний аспект (кодекси поведінки). Психологізація та обмеження аналізом таких мотивів поведінки індивіда, як егоїзм, жадібність, бажання швидко збагатитися, неможливість протистояти спокусі поширення низьких етичних стандартів [7, с. 109]. Це діяльність Комісії Кнеппа (вивчала правопорушення серед поліцейських Нью-Йорка), яка відзначала ступінь “персональної жадібності”. Для Дж. Гардінера та Д. Олсона нездатність протистояти спокусам та індивідуальні ціннісні орієнтації – обставини, що породжують корупцію. А. Рогов і Г. Лассвелл: корупція в середовищі політичних босів у США виникає в силу їх відношення до політики як до “виграшу”, або як до “гри”. У. Крейдер: політична корупція набуває нових форм, які пов’язані не з грошовими або іншими матеріальними факторами, а з грою зацікавлених осіб на честолюбстві та марнославстві політиків, які прагнуть обожнення, вдячного “ревіння натовпу” та іншим знакам шанування.

Кримінологічний та економічний аспекти, економетричні дослідження Дж. Ламбсдорффа, П. Мауро [5], А. Брунетті. Дослідження фундаментальних проблем взаємозв’язку корупції, економіки та політики. Історичний, “інформаційний” і географічний підходи: Дж. Перрі намагався встановити зв’язок між специфікою корупційного розвитку країни та особливостями її географічного положення.

Однак специфіка корупційних правопорушень вимагає міждисциплінарного підходу. Він застосовувався в працях С. Алатаса, Р. Теобальда, Б. Рідера. “Багатодисциплінарне” дослідження це “Political Corruption: A Handbook” досліджує багато граней історичної та сучасної корупції, питання її становлення в економічно розвинених країнах і державах, що розвиваються. Цей же підхід – у праці “Corruption and the Global Economy”. Інтегрований суспільно-політичний підхід: мета – спроба поєднати відповідні категоріальні апарати політології, соціології, політичної економії та економіки для визначення причин виникнення корупції. Структурно-рівневі підходи, зокрема варіанти “бюрократичного”, або “організаційного” підходу, суть якого – у неспроможності досягнення суспільних цілей в силу перепон, що створюються бюрократичною організацією. У рамках цього підходу – розглядається теза про те, що “бюрократична інерція” спонукає людей, як стверджували М. Джонсон і С. Роуз-Аккерман, ігнорувати офіційні канали прийняття рішень і досягати власних цілей шляхом давання хабара та іншими незаконними засобами.

Підсумовуючи різні погляди дослідників корупції, можна констатувати, що корупція – складне соціальне явище з глибоким історичним корінням, окремі грані якого набувають глобального значення. Також корупція протягом усього ХХ ст. була безумовним чинником становлення клептократії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Гевелинг Л. В.* Клептократия. Социально-политическое измерение коррупции и негативной экономики. – М.: Изд-во “Гуманитарий” Академии гуманитарных исследований, 2001. – 592 с.
2. *Глинкина С. П.* Коррупция в России: причины, масштабы, качественные изменения // Восток. – 2000. – № 1. – С. 75-83.
3. *Левин М., Сатаров Г.* Явление коррупции в России // Независимая газета. – 1997. – 2 октября.
4. Россия и коррупция: кто кого. – М., 1999.
5. Corruption and the Global Economy / Ed. by K. A. Elliot. – Washington, 1997.
6. *Jamieson A.* Political Corruption in Western Europe: Judiciary and Executive in Conflict // Conflict Studies. RISCT. – 1996. – March. – Vol. 288.
7. *Nas T. F., Price A. C., Weber Ch. T.* Policy-Oriented Theory of Corruption // American Political Science Review 1986, March, Vol.80. No.1, p. 107-119.

Яценко І. С.

Міжрегіональна Академія Управління Персоналом (м. Київ)

ВАЖЛИВІСТЬ ІНСТИТУТУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТУ МЕХАНІЗМУ СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ В ПОДІЛІ ВЛАДИ

Для реалізації ідеї правової держави, зокрема дотримання принципу верховенства в права діяльності державних органів, необхідним є створення процедур притягнення до відповідальності осіб, які обіймають державні посади або виконують публічні функції, за їх діяння, які пов'язані з їх виконанням, в разі порушення ними законодавства. Відповідному контролю підлягають передусім діяння таких осіб, які полягають у вадливому застосуванні закону, діянні без належної правової підстави або незгідно зі змістом чинної норми права.

Одним з основних (зокрема з уваги на історичний аспект) механізмів реалізації правових наслідків нелегальних діянь осіб, які обіймають державні посади або виконують публічні функції є конституційна відповідальність. Конституційна відповідальність є важливим елементом правової держави. Він повинен гарантувати, що в демократичній державі закон стоїть понад політикою, а не політика понад законом.

Конституційна відповідальність є також одним з елементів механізму стримувань і противаг, як головної складової частини реалізації принципу розподілу влади. Як елемент цього механізму конституційна відповідальність застосовується до осіб які або уособлюють відповідну владу або є її складовою частиною (є її представниками). Тобто суб'єктами такої відповідальності можуть бути тільки